

FRIHETEN

OCH SOCIALDEMOKRATIN

INGEN betvivlar att ett starkt frihetspatos burit upp socialdemokratin alltifrån kampåren. I partiets ungdom sjöng man om människovärdet, som fordrades tillbaka. Många gånger har det demonstrerat mot förmenta övergrepp. För ett tiotal år sedan satte sig arbetarmassorna världen runt i marsch under flygande fanor och klingande spel för att protestera mot domarna i Sacco-Vanzettiprocessen, fastän troligen de allra flesta visste föga om varför de tågade med. Behandlingen av arbetare i de diktaturstyrda länderna, särskilt Tyskland, Italien, Österrike och efter 1934 Lettland, brännmärktes före kriget snart sagt varje dag i pressen. Gestapos behandling av de ockuperade folken under det nuvarande kriget har satt sinnena i fullkomlig svallning. För ett par år sedan kritiserades häftigt Sovjetunionens brutalitet mot två polska socialistledare. Med olika tonfall har den västerländska opinionen härvid över lag reagerat på samma sätt och med samma harmenhet. Humanitetsidealen ha varit en gemensam tillgång.

På senare tid har man emellertid kunnat iaktta en nästan förskräckande ensidighet i socialdemokratins ställningstagande till våldets makt i vår omvärld. Det är den ryska expansionen, som förestavat färgläggningen av kommentarerna till världshändelserna. Det har plötsligt blivit så tyst i spalterna om G. P. U. — eller, som namnet numera lyder, N. K. D. V. —, medan strålkastaren helt riktats på Gestapo. Det skall här inte diskuteras, vilken av dessa polisorganisationer, som nått längst i sin art; jude-likvidationerna i Tyskland äro tvivelsutan nyare tidens mest bestialiska dåd. Visst är dock att bägge organisationerna äro skott på samma stam, liksom att G. P. U. är äldst och förebildande för Gestapo. Trots alliansen mellan Sovjetunionen och Storbritannien kan det i engelska underhuset ännu förekomma debatter om Sovjets hänsynslösa behandling av de för andra gången erövrade polska områdena, och även arbetarrepresentanter spara därvid inte på indignationen. I Sverige däremot vill man på socialdemokra-

tiskt håll tala så tyst som möjligt därom. Det saknas, såvitt man kan förstå, allt intresse för denna befolkning, ja, all journalistisk nyfikenhet om vilken lott som vederfarits dem. Yaltaöverenskommelsen, som berövade Polen illusionen om yttre och inre självbestämmanderätt, svaldes av de svenska socialdemokraterna enligt realistiska betraktelsesätt, som påminde om den gamla kabinettspolitiken och heliga alliansen — såvitt man överhuvud taget ville ge till känna någon uppfattning om ett Östersjöproblem av fundamental vikt även för Sveriges läge.

Inte heller spårar man hos socialdemokraterna, liksom i svensk press överhuvud taget, något större intresse för Rysslands uppträdande i Ungern, Rumänien och Bulgarien. Självfallet har det sina stora svårigheter att få korrekta uppgifter därifrån. Säkerligen äro ryssarna mycket angelägna om största möjliga mörkläggning. Att Sovjet på grund av dessa staters hållning under kriget åtminstone t. v. vill tilltvinga sig ett inflytande över dem är i och för sig inte ägnat att förvåna, så starkt som en segrarmakt nutilldags känner sig ohämmad av Haagkonventioner och hävdvunna grundsatser rörande en ockupants skyldigheter. Men hämndaktionerna i dessa länder ha av allt att döma varit mycket hårdare och blodigare än i Finland. Alldeles likgiltigt borde det lilla Sverige inte kunna stå inför dessa små staters olycksöden, trots avståndet till Sydosteuropa. Vad som där upprullas berör ju grundprinciperna för den mellanfolkliga sammanlevnaden i framtidens Europa.

Även de baltiska flyktingefrågorna intressera socialdemokraterna påfallande litet. Ändock innefatta de ett centralt asylrättsproblem. Stats- och socialministrarna ha på ett erkännansvärt kategoriskt vis sagt ifrån att de balter, som inte äro att beteckna som krigsförbrytare, skola få asyl. Men när de baltiska flyktingarnas öde dras upp, lägga socialdemokraternas tidningar aldrig in något av den lidelse, varmed de tidigare slagit vakt kring asylrätten. Att det till största delen är fattiga arbetare och bönder, som sökt skydd i Sverige, påverkar inte opinionsbildningen på denna kant nämnvärt. I sista häftet av Tiden heter det bl. a. »Vi har mellan Sverige och Sovjetunionen irritationer och problem att klara upp, t. ex. de många tusentals flyktingarna från de baltiska länderna som strömmat in över våra gränser. Dessa problem är gemensamma bekymmer och bör diskuteras såsom sådana i syfte att finna en anständig lösning.» Det har fastslagits genom regeringsuttalanden, att ingen hitflyktad balt skall vägras återresa

om han så önskar. Men varåt syfta Tidens dunkla antydningar? Är prof. Myrdal redan beredd att offra asylrätten på det framtida rysk-svenska samarbetets altare? Men hur skulle England och Amerika i så fall reagera mot en svensk principlöshetspolitik?

Även de socialdemokratiska kommentarerna till händelserna i Finland andas en nästan outtömlig förståelse för rättmätigheten av Sovjetunionens tumskruvstaktik. Givetvis bör Sverige på sitt sätt underlätta ett förtroendefullt vänskapsförhållande mellan Finland och Sovjetunionen. Och det bör öppet erkännas, att Sovjet delvis visat moderation. Men det kan varken vara ett svenskt eller ett finskt intresse att i denna vänskaps förklarade ljus bedöma Sovjetregeringens och kontrollkommissionens flera närgångna ingripanden på områden, där Finland med skäl kan kräva respekt för sin utlovade suveränitet. Snarare borde Sverige ha en stor uppgift att fylla som ett stöd åt Finland i dess värnande av den resterande självständigheten. Ty för närvarande tycks Finland få umbära annat stöd. Att förstå allt är att förlåta allt, heter det, men ett ideligt ursäktande av frihetsinskränkningarna i Finland måste vara dagens enda fria nordiska stat föga värdigt.

Givetvis måste det vara ett vitalt svenskt intresse att åstadkomma goda framtida förbindelser med Ryssland. Vad Tiden skriver om vidgat kulturutbyte m. m., bl. a. genom insatser från Svenska Institutet, är i och för sig mycket tankvärt. Hur ryssarna inom sina förkrigsgränser ordna sitt konstitutionella liv är deras ensak. Hur de gå fram i de erövrade eller i de i intressesfären intvingade landen är däremot ett problem, till vilket vi ha samma rätt och samma plikt att ideologiskt ta ställning som till de tyska storrumsplanerna och Gestapos ocivilisatoriska metoder. I Tiden avfärdas dock allt detta enbart som gammal »rysskräck». För Tiden spelar rättens principer tydligen en mycket underordnad roll. Tidskriften yttrar nämligen: »Den gamla rysskräcken sitter i här och var. Tanter av båda könen får frosskakningar, då de hör kvällsnyheterna och ser i andanom kosacker med pälsmössor och spjut tåga över Norrbro. Vi tro att Stalin, som är en man med humor, skrattar gott åt sådana fantasier. I själva verket spelar emellertid rysskräckfantasterna numera en mycket underordnad roll. De kommer definitivt att förlora allt inflytande, om det visar sig att ryssarna i Finland fullt ut tillämpar Lenins och Stalins principer om respekt för de små staternas frihet och självständighet.» Detta skrevs kort före Vuoris radiotal, som ej precis bekräftade Tidens tro på rysk ömsinhet om småstaterna »fullt ut».

Vad menar Tiden när den talar om de båda ryska diktatorernas »respekt för de små staternas frihet och självständighet»? Tidskriften tycks ha förbisett Georgiens, Estlands, Lettlands, Litauens, Ostpolens, Bessarabiens, Nordbukovinas, Karpatorutiens, Karelen och Petsamoomådets redan skedda eller proklamerade införlivande i Sovjetunionen, allt berörande åtta större eller mindre staters oavhängighet och allt införlivat mot de berörda folkens vilja. Ha Lenin och Stalin överhuvudtaget haft samma teser om staternas rätt? Knappast. Kan Tiden för övrigt så långt i förväg utfärda en attest om Sovjets hållning i t. ex. Östersjöns södra gebit?

Friheten måste vara en och odelbar. Den nationella självständigheten kan inte vara mindre värd för t. ex. balter och polacker än för norrmän och danskar. Deportationer och arkebuseringar äro lika fördömliga, vare sig objektet är t. ex. en holländare eller en osteuropé. Asylrätten kan inte tillämpas godtyckligt eller graderat alltefter fruktan för de stora makterna; småstaternas beviljande av asylrätt har alltid varit högst impopulärt hos de länder, varifrån flyktingar strömmat. Den svenska socialdemokratiens påkomna skuggrädsla att tala eller att nämna tingen vid deras rätta namn, så fort Sovjetunionen bryter mot frihetens eller humanitetens lagar, är ett allvarsbådande symptom på relativism. Den strider mot partiets bästa tradition. Vinner denna relativism inom utrikespolitiken mark, är det fara värt att även på det inrikespolitiska området de hittills hyllade demokratiska frihetsbegreppen nedskrivs i värde, om den partipolitiska utvecklingen skulle göra inskränkningar bekväma. I en ekonomiskt tvångsdirigerad stat kunna de nedärvda demokratiska fri- och rättigheterna dock därförutan bli undergrävd.